

ภาษาและวัฒนธรรมของชุมชนลาวครั้งในจังหวัดพิจิตร*

LANGUAGE AND CULTURE OF LAO KRANG COMMUNITY IN PHICHIT PROVINCE

¹ธัมทัพนธ์ พิสิทธ์ Tumtawat Piluek, ²วีระกาญจน์ กนกกมลเสศ Weerakarn Kanokkamares,

³เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์ Ruengdet Pankhuenkhat

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: tumtawat123@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอภาษาและวัฒนธรรมของชุมชนลาวครั้งในจังหวัดพิจิตร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจากข้อมูลที่เก็บจากผู้บอกภาษาและจากตำราภาษาไทยโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ได้แก่ 1) การสุ่มตัวอย่างคำศัพท์ของภาษาลาวครั้งและภาษาไทย 2) แสวงหาผู้บอกข้อมูลเกี่ยวกับภาษาลาวครั้ง 3) เก็บข้อมูลศัพท์ภาษาลาวครั้งที่เป็นคำศัพท์และคำอื่น ๆ 4) ศึกษาคำศัพท์ภาษาลาวครั้งกับคำศัพท์ในภาษาไทย สรุปผลการวิจัยพบว่า ภาษาลาวครั้งเป็นภาษาลาวยุคหลังอยู่ในตระกูลภาษาไท-กะได ภาษาถิ่นของคนกลุ่มน้อยที่พูดในบ้านสระยายชี หมู่บ้านเจ็ดหาบ ตำบลเนินปอ ตำบลหนองโสน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร และวิถีชีวิตของชุมชนลาวครั้งในจังหวัดพิจิตร ประกอบด้วยดนตรี การทอผ้า ประเพณีงานบวช ประเพณีงานการแต่งงาน การแต่งกายของชาวลาวครั้ง ประเพณีพิธีกรรม และความเชื่อประเพณีสารทลาว เป็นต้น และผลการวิเคราะห์ภาษาลาวครั้งในจังหวัดพิจิตรเป็นคำถามลักษณะภาษา 13 กลุ่ม คือ 1) มนุษย์ 2) พืช 3) สัตว์ 4) ร่างกาย 5) อารมณ์ความรู้สึก 6) การติดต่อสื่อสาร 7) การดำรงชีวิต 8) ความเจริญก้าวหน้า 9) ศาสนา พิธีกรรม ประเพณีวัฒนธรรม 10) ท่าทาง การเคลื่อนไหว 11) ลักษณะ คุณภาพ จำนวน 12) คำเรียกขานตำแหน่งเครื่องญาติ 13) คำเรียกขานพระสงฆ์สามเณร

คำสำคัญ: ภาษา, วัฒนธรรม, ชุมชนลาวครั้ง

Abstract

This research article aimed to propose the language and culture of Lao Krang community in Phichit province. This was a qualitative research based on data collected from language speakers and Thai textbooks. The research methods were 1) sampling of Lao Krang and Thai language vocabularies, 2) seeking key informants about Lao Krang language, 3) to collect information on Lao Krang vocabularies consisted of vocabularies and other words, 4) study Lao Krang vocabulary and Thai vocabularies. Results indicated that Lao Krang is a Lao Phu Klang language belonging to the Tai-Kadai language family. The dialect of the minority that is spoken in Ban Sa Yai Chee, Chet Hap Village, Noen Por Sub-district, Nong Sanoo Sub-district, Sam Ngam District, Phichit Province. The way of life of the Lao Krang community in Phichit Province consisted of music, weaving, ordination traditions, wedding traditions, the dress of the Lao Krang people, ritual tradition, and beliefs of Sart Lao traditions, etc. The analysis of Lao Krang language in Phichit province were questions about 13 language characteristics, namely 1) humans, 2) plants, 3) animals, 4) bodies, 5) emotions, 6) communication, 7) Livelihood, 8) Progress, 9) Religion, rituals, traditions and culture, 10) gestures, movements, 11) characteristics, qualities, number, 12) names of relatives, and 13) names of monks novices.

Keywords: Language, Culture, Lao Krang Community

บทนำ

ลาวครั่ง คือ กลุ่มชนชาวลาวกลุ่มหนึ่งที่ถูกกวาดต้อนมาจากเมืองเวียงจันทน์ และหลวงพระบาง ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี แต่การอพยพเคลื่อนย้ายของชาวลาวครั่งครั้งที่สำคัญเกิดขึ้นใน พ.ศ. 2371 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้เกิดเหตุการณ์กบฏขึ้นที่เมืองลาว เมื่อพระองค์ทรงปราบกบฏเรียบร้อยแล้วจึงได้กวาดต้อนผู้คนมาไว้ทางฝั่งไทย เพื่อไม่ให้สร้างเมืองขึ้นมาใหม่ได้อีก โดยโยกย้ายชาวลาวมาไว้ทางหัวเมืองในแถบภาคกลาง บริเวณจังหวัดอุทัยธานี ชัยนาท สุพรรณบุรี นครสวรรค์ พิจิตร กำแพงเพชร และนครปฐม โดยชาวลาวครั่งยังคงรักษาวัดนธรรม ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อไว้ได้อย่างต่อเนื่องและยังถ่ายทอดให้ลูกหลานได้รู้ถึงความสำคัญของประเพณี เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีการแต่งงาน การขึ้นบ้านใหม่ การบวชนาค และพิธีเลี้ยงขวัญข้าว ตลอดจนความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อดวงวิญญาณ พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิด การตาย และประเพณีพิธีกรรมต่างๆ (บุษบา หินเธาว์, 2557) นอกจากนี้ ในจังหวัดนครปฐมมีชุมชนชาติพันธุ์-ลาวครั่งที่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาที่สามารถต่อยอดพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนได้ ซึ่งสามารถสังเคราะห์แหล่งภูมิปัญญาลาวครั่ง คือ 1) ภาษาถิ่น 2) การแต่งกาย 3) อาหารพื้นบ้าน 4) สมุนไพรพื้นบ้าน 5) ประเพณี 6) ศิลปะและวัฒนธรรม (วรากรณ์ พูลสวัสดิ์ นงนุช ยิ่งรอด และปิยนารถ อิมติ, 2564)

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านสระยายชี อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ได้กล่าวว่าประมาณปี พ.ศ. 2466 ราษฎรจากบ้านสว่าง (อำเภอสว่างอารมณ์ในปัจจุบัน) จังหวัดอุทัยธานีประมาณ 15 ครอบครัว

ได้อพยพเพื่อมาจับจองที่ไร่ที่นาเพื่อเป็นแหล่งทำกินและตั้งรกรากหลวงปู่ตาและยายปิ่น ผู้สูงอายุในหมู่บ้าน และเป็นผู้หนึ่งที่ได้อพยพติดตามบิดามารดาในครั้งนั้นด้วยได้เล่าให้ฟังว่า การอพยพครั้งนั้นเป็นการอพยพทั้งครอบครัวโดยการเดินเท้าและใช้เกวียนเป็นยานพาหนะ ในการบรรทุกสิ่งของและมีการต้อนวัวต้อนควายเพื่อใช้ในการทำการเกษตรมาด้วย ผู้ที่นำมาครั้งแรก ชื่อพ่อเผ่ากวน คำพา ซึ่งเป็นผู้ชำนาญในการบวงสรวงเทวดาจึงถูกแต่งตั้งให้เป็นผู้นำและพร้อมทั้งมีพ่อเผ่าบุญตา พ่อเผ่าบาง พ่อเผ่าเกาะ พ่อเผ่าทองศรี และแป๊ะยก ซึ่งอย่างไรก็ตามในประเทศไทย ภาษาไทยนอกจากจะเป็นภาษาที่มีประชากรพูดมากที่สุดแล้วยังมีภาษาถิ่นใหญ่ๆ อีก 4 ภาษาคือ ภาษาถิ่นกลาง ภาษาถิ่นเหนือ ภาษาถิ่นอีสาน และภาษาถิ่นใต้นอกนั้นยังมีภาษาถิ่นย่อยอีกหลายภาษา ได้แก่ ภาษาลาวโซ่ง ลาวครึ่งเป็นต้น เป็นการเดินทางในครั้งนั้นได้เดินทางมาถึงบ้านไผ่ล้อม (อำเภอโพธิ์ประทับช้างจังหวัดพิจิตรในปัจจุบัน) ได้หยุดพักสำรวจหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการทำเกษตรนานประมาณ 1 เดือน ในการสำรวจครั้งนั้นได้พบสระอยู่ 2 สระ และต่อมาจึงได้ตั้งชื่อสระ 2 สระนั้นว่า สระยายชีและสระตาเถร บริเวณพื้นที่ตรงนั้นเป็นพื้นที่ว่างเปล่าและมีต้นไม้ขึ้นประปราย ซึ่งแต่เดิมเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าจนพิจารณาว่าทุ่งแห่งนี้มีความเหมาะสมที่จะทำการเกษตรจึงได้ยึดเอาพื้นที่แห่งนี้เป็นหมู่บ้าน ต่อมาก็ได้มีครอบครัวอพยพติดตามมาอีกเป็นจำนวนมากจึงตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้น เรียกว่า บ้านสระยายชี ขึ้นอยู่กับตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ผู้ใหญ่บ้านคนแรก ชื่อ นายคำ สุขเกษม (ประจบ เพชรพงศ์, 2542)

ภาษาลาวครั้งที่ผู้วิจัยจะศึกษาต่อไปนี้มีผู้พูดตามหมู่บ้านต่างๆ เช่น บ้านสระยายชี บ้านเจ็ดหาบ ตำบลเนินปอ ตำบลหนองโสน อำเภอสามง่ามในจังหวัดพิจิตรนอกจากนั้นก็มีผู้พูดประปรายในจังหวัดต่างๆ ในเขตภาคเหนือเช่น จังหวัดเลย พิษณุโลก เพชรบูรณ์ จังหวัดต่างๆ ในเขตภาคกลาง เช่น จังหวัดนครสวรรค์ อุทัยธานี ชัยนาท ราชบุรี นครปฐม สมุทรสาคร กาญจนบุรี สุพรรณบุรี เพชรบุรี ลพบุรี สระบุรี เป็นต้น

บ้านหนองโสนเดิมอยู่ในเขตการปกครองของตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2523 ทางราชการได้แยกหมู่บ้านหนองโสนและใกล้เคียงออกจากตำบลเนินปอ ตั้งเป็นตำบลหนองโสนตามชื่อหมู่บ้าน ปัจจุบันตำบลหนองโสน แบ่งการปกครองออกเป็น 19 หมู่บ้าน มีพื้นที่ 63,962 ไร่ มีราษฎรอาศัยอยู่จริง 1,726 ครัวเรือน จำนวนประชากร 7,758 คน ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2538

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยเห็นว่าภาษาลาวครึ่งเป็นภาษาของคนกลุ่มน้อยใกล้จะหมดไปกับกาลเวลา เพราะเยาวชนคนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสนใจอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมบริโภคในยุคโลกาภิวัตน์ไปให้ความสนใจในวัฒนธรรมตะวันตกที่มีอิทธิพลมากกว่าครอบงำ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องภาษาและวัฒนธรรมของชุมชนลาวครึ่งในจังหวัดพิจิตร เพื่ออนุรักษ์ภาษาลาวครึ่งให้ดำรงคงอยู่สืบต่อไป เพราะภาษาถิ่นส่วนมากมักจะถูกอิทธิพลของภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาราชการที่บังคับให้พลเมืองทุกคนต้องเรียนรู้ ในที่สุดลูกหลานของชาวลาวครึ่งก็จะพากันลืมภาษาและวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนหมดสิ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอภาษาและวัฒนธรรมของชุมชนลาวครึ่งในจังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องภาษาและวัฒนธรรมของชุมชนลาวครั้งในจังหวัดพิจิตร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการศึกษาลักษณะภาษาลาวครั้งครั้งนี้ได้ใช้วิธีการโดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เป็นหนังสือตำรา พจนานุกรม และวิทยานิพนธ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมทั้งผู้บอกภาษาลาวครั้ง โดยวิธีการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการ ผู้วิจัยได้เตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยดังนี้ 1) เตรียมเครื่องบันทึกเสียง 2) เตรียมสมุดบันทึกและดินสอ 3) เตรียมบัญชีคำศัพท์ภาษาลาวภาคกลาง

2. ขั้นตอนดำเนินงาน ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินงานรวบรวมข้อมูล 2 ขั้นตอนดังนี้

2.1 การดำเนินการโดยผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างจากในภาษาไทยทั้งสิ้น 1,200 คำ ภาษาไทยทั้งสิ้น 67 คำ จาก 1,200 คำ ที่พบในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าคำศัพท์ในภาษาไทยและคำศัพท์ในภาษาลาวครั้งคงจะแตกต่างกัน เพราะภาษาไทยต้องยืมคำในภาษาจีนและอื่นๆ ส่วนมากจะเป็นคำภาษาธุรกิจเช่นชื่ออาหาร เสื้อผ้า เครื่องใช้ในครัวเรือน ภาษาลาวครั้งซึ่งเป็นภาษาไทยชาติพันธุ์จะไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก ดังนั้นการศึกษาคำศัพท์ภาษาไทยและคำศัพท์ภาษาลาวครั้ง จะเน้นเฉพาะคำศัพท์ที่ใช้กับภาษาลาวครั้งเท่านั้น ถ้าไม่จำเป็นเกี่ยวกับวิชาการจะไม่กล่าวถึงที่ใช้กับคำกริยา โดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ 1) การวิเคราะห์หน่วยเสียง หน่วยคำ ลาวครั้ง 2) การวิเคราะห์ประเภทของคำที่มีเสียงคล้ายคลึงกันของภาษาลาวครั้งกับภาษาไทย 3) รูปแบบของโครงสร้างของเสียง พยางค์ หน่วยคำ คำ โครงสร้าง ประโยคคำพยางค์เพียงคำพยางค์ปิดของภาษา 4) รูปแบบของเสียง เสียงแปรหรือสร้อยคำ (Particles)

2.2 รวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ติดต่อผู้บอกภาษา (Informant) เพื่อทำความเข้าใจและเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตของประชากร คือผู้บอกภาษา โดยจัดเป็น 3 กลุ่มตามช่วงอายุไว้ดังนี้ 1) ผู้บอกภาษาลาวภาคกลางกลุ่มที่ 1 มีช่วงอายุตั้งแต่ 20-40 ปี โดยแบ่งเป็นผู้ชายสามคนและผู้หญิงสามคน 2) ผู้บอกภาษาลาวภาคกลางกลุ่มที่ 2 มีช่วงอายุตั้งแต่ 41-60 ปี โดยแบ่งเป็นผู้ชายสามคนและผู้หญิงสามคน 3) ผู้บอกภาษาลาวภาคกลางกลุ่มที่ 3 มีช่วงอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไปโดยแบ่งเป็นผู้ชายสามคนและผู้หญิงสามคน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 4) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ชาวบ้านบ้านสระยายชีและบ้านเจ็ดทาบ หมู่บ้านนาหนองขวัญ ตำบลเนินปอ ตำบลหนองโสน หมู่บ้านหนองโสน หมู่บ้านคลองเจริญ อำเภอสว่างงาม จังหวัดพิจิตร

2. บัญชีคำศัพท์ที่เตรียมไว้ไปถามผู้บอกภาษาให้ออกเสียงภาษาลาวครั้งให้ฟังเพื่อบันทึกคำศัพท์ละประมาณ 3-5 ครั้ง

3. ประเภทของบัญชีคำศัพท์ที่ใช้รวบรวมข้อมูล 13 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับมนุษย์ (2) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับพืช (3) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับสัตว์ (4) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับร่างกาย (5) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก (6) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร (7) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับการดำรงชีวิต (เครื่องมือ อาชีพ) (8) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้า (9) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับศาสนา พิธีกรรม ประเพณี วัฒนธรรม (10) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับท่าทาง การเคลื่อนไหว (11) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับลักษณะ คุณภาพ จำนวน (12) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับคำเรียกขานตำแหน่งเครือญาติ (13) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับคำเรียกขานพระสงฆ์สามเณร

4. เมื่อฟังจนแน่ใจ บางคำผู้วิจัยอาจออกเสียงทบทวนซ้ำแล้วจึงจดบันทึกเป็นสัทอักษร พร้อมกับบันทึกเสียงไว้ในเครื่องบันทึกเสียง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา โดยมีหลักการวิเคราะห์ ได้แก่ 1) วิเคราะห์ประเภทของภาษาลาวครั้งกับภาษาไทย 2) วิเคราะห์รูปแบบของโครงสร้างประโยค 3) วิเคราะห์รูปแบบของเสียง เสียงแปร และประโยค

สรุปผลการวิจัย

ภาษาลาวครั้ง เป็นภาษาที่นักภาษาศาสตร์ได้จัดภาษาลาวภูคั้งอยู่ในตระกูลภาษาไท-กะได ภาษาถิ่นของคนกลุ่มน้อยที่พูดในบ้านสระยายซี หมู่บ้านเจ็ดทาบ ตำบลเนินปอ ตำบลหนองโสน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ส่วนวัฒนธรรมของชุมชนลาวครั้งนั้นเป็นวิถีชีวิตของชุมชนลาวครั้งในจังหวัดพิจิตร ได้แก่ ดนตรี การทอผ้า ประเพณีงานบวช ประเพณีงานการแต่งงาน การแต่งกายของชาวลาวครั้ง ประเพณีพิธีกรรมและความเชื่อประเพณีสารทลาว เป็นต้น นอกจากนี้ ด้านวัฒนธรรม การใช้คำลงท้ายในคำ วลี หรือประโยคบอกรว่าสำเนียงบอกภาษาจรรยาบอกสกุล มีอยู่ในชุมชนนั้นจริงๆ สะท้อนให้เห็นความคิดนาทศคติ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมอันดีงามของชนชาติแต่ละชาติ ภาษาลาวครั้งและในภาษาไทยทำให้ผู้วิจัยพบว่าประชากรลาวชาติพันธุ์ในประเทศไทยทุกหมู่เหล่ามีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ มีศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างมั่นคง ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ภาษาลาวในประเทศไทยเป็นที่รู้จักกันว่ามีชนชาติพันธุ์ลาวอาศัยอยู่ถึง 4 กลุ่มคือ ลาวครั้ง ลาวโขง ลาวเวียง และลาวใต้ ชาวชาติพันธุ์ลาวทั้ง 4 กลุ่มนี้ยังสืบสานวัฒนธรรมและประเพณีของตนไว้อย่างสม่ำเสมอ โดยมิได้สูญหายหรือกลายและกลมกลืนเข้ากับภาษาไทย

อย่างไรก็ตาม ยังมีคนรุ่นใหม่ได้ให้ความสนใจในการวิจัยศึกษาภาษาลาวครั้ง ซึ่งเป็นภาษาของชนคนกลุ่มน้อยเป็นจำนวนมาก ภาษาลาวครั้งที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบันนี้เป็นภาษาลาวครั้งที่ใช้พูดอยู่ที่หมู่บ้านสระยายซี ต.เนินปอ และ ต.หนองโสน อ.สามง่าม จ.พิจิตร แต่ก็ไม่แนในอนาคตเยาวชนคนรุ่นใหม่ของประชากรลาวชาติพันธุ์กลุ่มนี้อาจเลิกใช้ภาษาลาวครั้งของตนเอง และหันมาใช้ภาษาไทยทั้งหมดก็ได้

ส่วนเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวครั้งมี 5 เสียงเท่ากับเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยมาตรฐานซึ่งมี ๕ เสียง แต่เสียงแต่ละเสียงของทั้งสองภาษา ไม่ตรงกันเลยทีเดียว คือเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวครั้งจะเพี้ยนไม่มากนักน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เสียงวรรณยุกต์ของอักษรกลางและอักษรสูงจะกลายมาเป็นเสียงวรรณยุกต์ตรีในภาษาลาวครั้ง เป็นต้น นอกจากนี้ ภาษาลาวครั้ง หรือภาษาลาวถิ่นอื่นๆ ในประเทศไทยนับว่ามีประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าสำหรับครูอาจารย์ผู้สอนภาษาศาสตร์ และสอนภาษาไทยเป็นอย่างมาก เพราะสามารถเรียนรู้ระบบการกลายเสียงของภาษาไทยมาตรฐานได้เป็นอย่างดีและสามารถใช้เป็นข้อมูลในการเรียนภาษาถิ่นได้อีกด้วย

ภาษาลาวครั้งเป็นภาษาในตระกูลคำโดด มีวรรณยุกต์ (Tonal Levels) เป็นฐานของเสียงสำหรับแยกความหมาย ถ้าใช้เสียงวรรณยุกต์ต่างระดับกันเช่น ในภาษาไทยมาตรฐาน คำว่า/ป่า/ เสียงสามัญ (—) หมายถึงคำกริยา “คว้าง” /ป่า/ เสียงเอก (‘) “ป่าไม้” /ป่า/ เสียงโท (ˊ) “พี่สาวของแม่” /ป่า/ เสียงตรี (ˋ) “เสียงบังคับให้คว้าง” /ป่า/ เสียงจัตวา(+ “คุณพ่อ” ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงรูปคำไปตามเสียงวรรณยุกต์ การเรียงคำในประโยคภาษาลาวครั้งถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ถ้าเรียงสลับที่ความหมายจะเปลี่ยนทันที เช่น เขาฆ่า เสือ หมายถึง เขาทำเอง ถ้าเรียงสลับที่ เสือฆ่าเขา เขาถูกเสือฆ่า หรือแดงเล่นการพนัน สลับที่ การพนันเล่น

แดง “ทองขี้เล่น” สลับที่ ทองเล่นขี้บางครั้งถึงเรียงสลับที่ ความหมายก็คงที่เหมือนเดิมภาษาไทยกรุงเทพฯ ว่า “ส้มตำ” ภาษาลาวครั้ง “ตำส้ม” ความหมายเหมือนกัน นอกจากนี้ลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งในภาษาลาวครั้ง

ประเภทของบัญชีคำศัพท์ที่ใช้รวบรวมข้อมูล 13 กลุ่ม 13 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับมนุษย์ (2) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับพืช (3) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับสัตว์ (4) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับร่างกาย (5) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก (6) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร (7) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับการดำรงชีวิต (เครื่องมือ อาชีพ) (8) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้า (9) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับศาสนา พิธีกรรม ประเพณี วัฒนธรรม (10) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับท่าทาง การเคลื่อนไหว (11) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับลักษณะ คุณภาพ จำนวน (12) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับคำเรียกขานตำแหน่งเครือญาติ (13) กลุ่มข้อความเกี่ยวกับคำเรียกขานพระสงฆ์ สามเณร

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

ภาษาลาวครั้งเป็นภาษาลาวภูคั้งอยู่ในตระกูลภาษาไท-กะได ภาษาถิ่นของคนกลุ่มน้อยที่พูดในบ้านสระยายชี หมู่บ้านเจ็ดหาบ ตำบลเนินปอ ตำบลหนองโสน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร และวิถีชีวิตของชุมชนลาวครั้งในจังหวัดพิจิตร ประกอบด้วยดนตรี การทอผ้า ประเพณีงานบวช ประเพณีงานการแต่งงาน การแต่งกายของชาวลาวครั้ง ประเพณีพิธีกรรม และความเชื่อประเพณีสารทลาว เป็นต้น และผลการวิเคราะห์ภาษาลาวครั้งในจังหวัดพิจิตรเป็นคำถามลักษณะภาษา 13 กลุ่ม คือ 1) มนุษย์ 2) พืช 3) สัตว์ 4) ร่างกาย 5) อารมณ์ความรู้สึก 6) การติดต่อสื่อสาร 7) การดำรงชีวิต 8) ความเจริญก้าวหน้า 9) ศาสนา พิธีกรรม ประเพณีวัฒนธรรม 10) ท่าทาง การเคลื่อนไหว 11) ลักษณะ คุณภาพ จำนวน 12) คำเรียกขานตำแหน่งเครือญาติ 13) คำเรียกขานพระสงฆ์สามเณร ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) ที่ผลการวิจัยพบว่า การแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีการสัมผัสภาษาถิ่น เช่น การมีอิทธิพลต่อกันระหว่างภาษาลาวถิ่นต่างๆ หรือการสัมผัสภาษา เช่น การมีอิทธิพลต่อกันระหว่างภาษาลาวและภาษาของชนกลุ่มอื่นๆ ที่พูดอยู่ในบริเวณเดียวกัน การแปรและการเปลี่ยนแปลงไม่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นเพียงในภาษาของชนกลุ่มน้อยที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาของชนกลุ่มใหญ่เท่านั้น แต่ภาษาของชนกลุ่มใหญ่ก็อาจแปรหรือเปลี่ยนแปลงตามภาษาของชนกลุ่มน้อยได้เช่นเดียวกัน ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวรากรณ์ พูลสวัสดิ์ นงนุช ยังรอด และปิยนดา อิมติ (2564) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยววิถีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) ต้นทุนทางบริบทชุมชนด้านประวัติศาสตร์ชุมชนลาวครั้งและกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง กลุ่มชาติพันธุ์-ลาวครั้งมีความสัมพันธ์แบบเครือข่าย ทำให้รวมกลุ่มเป็นเครือข่ายกันได้ง่าย อีกทั้งมีความรักและหวงแหนในวัฒนธรรมลาวครั้ง จึงมีความต้องการรวมตัวกันเพื่อสืบสานวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ลาวครั้ง 2) ต้นทุนทางวัฒนธรรม ประเพณีลาวครั้ง ชุมชนลาวครั้งในจังหวัดนครปฐมมีวัฒนธรรมการแต่งกาย อาหาร ภาษา และประเพณีลาวครั้ง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่ทำให้ชาวลาวครั้งเกิดความภาคภูมิใจ และเกิดความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้รวมตัวกันได้ง่าย เช่น ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ การทำบุญเลี้ยงปี ชาวลาวครั้งจะรวมตัวกันเพื่อทำบุญทำอาหารที่วัด 3) ต้นทุนมนุษย์ ชุมชนลาวครั้งมีผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ที่มีองค์ความรู้ มีความรักและหวงแหนในความเป็นชาติพันธุ์ลาวครั้ง อีกทั้งยังมีจิตอาสาจึงทำให้มารวมกลุ่มเป็นเครือข่ายและพร้อมจะ

ขับเคลื่อนการทำงานของเครือข่ายได้ง่าย และสอดคล้องกับงานวิจัยของบุษบา หินเธาว์ (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า ลาวครั้งเป็นชาติพันธุ์ที่มีเชื้อสายมาจากประเทศลาว เดิมตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่ใหญ่ในเขตเทือกเขาภูครั้ง เมืองหลวงพระบาง เลี้ยวครั้งซึ่งให้สีแดง สำหรับย้อมผ้าไว้ทอผ้าส่งให้ราชสำนักเรียกว่าผ้าทอลาวครั้ง เมื่อเกิดสงครามระหว่างไทย-ลาว ฝ่ายไทยเป็นฝ่ายชนะจึงกวาดต้อนผู้คนให้อพยพลงมาอาศัยในส่วนต่างๆ ของไทย ชาวลาวครั้งมีการดำเนินชีวิตที่ยึดติดกับธรรมชาติและยังรักษวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนพิธีกรรมและความเชื่อของตนไว้เหมือนเดิมที่เคยเป็นอยู่ที่ลาวการดำรงชีวิตของลาวครั้งที่ตั้งถิ่นฐานในตำบลเนินปอ จังหวัดพิจิตร มีสังคมความเป็นอยู่ที่มีระบบครอบครัว เช่น ระบบครอบครัว เครือญาติ ลักษณะของวิถีชีวิตมีการปกครองดูแลกันในกลุ่มของตน มีหัวหน้าซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจของกลุ่ม มีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อต่างๆ มีการถ่ายทอดความรู้ในการทำมาหากิน เช่น การเกษตร การทอผ้า ผ้าที่เป็นเอกลักษณ์คือ ผ้าซิ่นมัดหมี่ต่อตีนจก มีเทคนิควิธีที่มีทั้งการจกและมัดหมี่ ใช้ทั้งฝ้ายและไหมในการประกอบเป็นผืน มีศาสนาที่ยึดเหนี่ยวสืบต่อกันมา ยืมนานวันระบบของสังคมยิ่งเข้มแข็งและชัดเจนมากขึ้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการวิเคราะห์ภาษาและวัฒนธรรมของลาวครั้งอันเป็นอนุรักษภาษาลาวครั้งให้ดำรงคงอยู่สืบต่อไป โดยสรุปเป็นภาษาลาวครั้งคำถามลักษณะภาษา 13 กลุ่ม คือ 1) มนุษย์ 2) พืช 3) สัตว์ 4) ร่างกาย 5) อารมณ์ความรู้สึก 6) การติดต่อสื่อสาร 7) การดำรงชีวิต 8) ความเจริญก้าวหน้า 9) ศาสนา พิธีกรรม ประเพณีวัฒนธรรม 10) ท่าทาง การเคลื่อนไหว 11) ลักษณะ คุณภาพ จำนวน 12) คำเรียกขานตำแหน่งเครือญาติ 13) คำเรียกขานพระสงฆ์สามเณร ดังในภาพที่ 1

ลักษณะภาษาลาวครั้ง
1) มนุษย์ 2) พืช 3) สัตว์ 4) ร่างกาย 5) อารมณ์ความรู้สึก 6) การติดต่อสื่อสาร 7) การดำรงชีวิต 8) ความเจริญก้าวหน้า 9) ศาสนา พิธีกรรม ประเพณีวัฒนธรรม 10) ท่าทาง การเคลื่อนไหว 11) ลักษณะ คุณภาพ จำนวน 12) คำเรียกขานตำแหน่งเครือญาติ 13) คำเรียกขานพระสงฆ์สามเณร

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำภาษาของชุมชนลาวครั้งในจังหวัดพิจิตรไปเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อการอนุรักษ์มรดกภาษาสำคัญไว้ด้วยการนำไปพัฒนาเป็นคู่มือการสอนภาษาลาวครั้ง
  - 1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยซึ่งเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนลาวครั้งในจังหวัดพิจิตรไปพัฒนาให้เกิดเป็นชุมชนอย่างยั่งยืนและพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรม
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
  - 2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับภาษาของชุมชนลาวครั้งในแต่ละจังหวัดของประเทศไทย
  - 2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนลาวครั้งในแต่ละจังหวัดของประเทศไทย
  - 2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบภาษาและวัฒนธรรมชุมชนลาวครั้งในแต่ละจังหวัดของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- บุษบา หินเธาว์. (2557). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อหาแนวทางอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาผ้าทอลาวครั้ง. **วารสารปริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ**. 27(3). 132-144.
- ประจวบ เพชรพงศ์. (2542). **ชาติพันธุ์ลาวครั้ง**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2546). **การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์: กรณีศึกษาภาษากลุ่มลาว**. คุษฏินิพนธ์อักษรศาสตร์คุษฏีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แพรวภัทร ยอดแก้ว. (2564). การดำรงอยู่ของการทอผ้าตีนจกของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง เทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. **วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ**. 4(1). 79-91.
- ลักษณา เกตุราพันธ์ และคณะ. (2564). การศึกษาวัฒนธรรมไทยลาวครั้ง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในอำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**. 13(1). 163-174.
- วราภรณ์ พูลสวัสดิ์ นงนุช ย้งรอด และปิยนารถ อิมดี. (2564). การพัฒนาเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยววิถีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม. **วารสารวิชาการ มทร. สุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**. 6(2). 194-211.